

Lausunnon valmistelija Sami Lahti (sami.lahti@jyvaskyla.fi)

Lausunnonantajan lausunto: luonnoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta (VN/20544/2025)

1. Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 pykälään koskien oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia?

Arviointiin on tehty useita muutoksia POPS2014 jälkeen: luku 6 on uudistettu vuonna 2020, päättöarvioinnin kriteerit samoin vuonna 2020, vuosiluokan 6 päättyvien oppiaineiden kriteerit vuonna 2023 sekä tuen lainsäädäntöön liittyvät arviointiin liittyvät täsmennykset vuonna 2025. Muutosmääräyksiä on tehty lyhyen ajan sisällä merkittävästi ja tämä vaikuttaa kokonaisuuden kannalta hajanaiselta ja opetuksen järjestäjien puolesta osin kestävämmältä. Nopeat ja päällekkäiset arviointiuudistukset lisäävät merkittävästi opettajien työkuormaa ja heikentävät arvioinnin yhdenvertaista toteutumista eri kunnissa. Vaikutuksia lainsäädännön toteuttajiin, opetuksen järjestäjän toimintaan, on kuvattu erittäin vähän.

Arviointi siirtyy uudessa lakiehdotuksessa ainoastaan opettajan tehtäväksi. Oppilaiden itsearvioinnin sekä vertaisarvioinnin edellytysten kehittäminen tulisi olla edelleen tärkeää. Itsearviointi on keskeinen osa oppimaan oppimisen taitoja mm. metakognitiivisten taitojen kehittämistä.

Käyttäytymisen arviointi on erittäin haastava tehtävä opettajille. Oppilaan tunne-elämän ja neurobiologiset haasteet luovat arviointiin vaikeutta. Opettajien käyttäytymisodotukset hyvän käytöksen suhteen vaihtelevat suuresti ja opettajien on usein vaikea erottaa oppiaineeseen liittyvä työskentely ja yleinen käyttäytyminen. Olisi syytä miettiä, onko käyttäytymisen arviointi hyödyllinen oppilaan oppimisen kannalta edellä mainitut haasteet huomioiden.

2. Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 a pykälään koskien oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä?

Opinnoissa eteneminen ja vuosiluokalta toiselle siirtyminen sekä osaamisen varmistaminen linjakkaasti ja yhtenäisesti on tärkeä tavoite, jota tulee edelleen kehittää valtakunnallisesti kuin myös opetuksenjärjestäjätasoisesti. Perusopetuksen päättötodistusta ei tulisi saada ilman tosiasiallisia valmiuksia tai mahdollisuuksia hakeutua jatko-opintoihin.

On hyvä, että vuosiluokan eri oppiaineiden tavoitteet on saavutettava ennen kuin voidaan siirtyä seuraavalle vuosiluokalle. Lakiin kirjattu oppilaan yleinen koulumenestys on suppeasti määritelty ja jättää näin tulkinnoille varaa.

3. Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 b pykälään koskien oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä?

Formatiivisella arvioinnilla voidaan antaa tarkempaa tietoa, miten oppilaan opinnot ovat edenneet suhteessa lukuvuosi- tai päättöarviointiin. Tämän perusteella emme näe tarvetta erilliselle välitodistukselle. Yhdeksännen luokan väliarviointia ei voi toteuttaa päättöarvioinnin kriteerien perusteella, koska oppimäärät eivät ole vielä päättyneet. Useissa kunnissa oppiaineiden tunnit on jaksotettu esim. viisijaksojärjestelmän mukaan ja osaa yhdeksännen luokan oppimäärästä ei ole edes aloitettu lukukauden vaihtuessa. Mitä kriteerejä voidaan tällöin käyttää perusteena väliarvioinnissa?

Erotodistuskäytännöt kunnissa vaihtelevat erityisesti siinä, miten oppilaan opintojen edistymisestä ko. vuosiluokalla siirretään tietoa eteenpäin. Ohjeistusta oppilaan opintojen kuvaamisesta erotodistuksen yhteydessä olisi tarkennettava.

4. Onko teillä muita huomioita esitykseen?

Peruslähdekohta siitä, että on osattava vuosiluokkakokonaisuuden keskeiset tiedot ja taidot ennen siirtymistä seuraavalle vuosiluokalle, on kannatettava. Yhdenmukainen ja yhdenvertainen arviointi koko Suomessa vaatii merkittävästi asiantuntijatyötä vaadittujen vähimmäissuoriutumistasojen kuvaamisessa. Tarvitaan huomattavasti edellistä opetussuunnitelmatyötä pidemmälle viety kansallinen ohjeistus opetussuunnitelman perusteissa.

Jos jatkossa oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt vuosiluokkaistetaan valtakunnallisesti, tulee myös tuntijako avata tätä vastaavaksi. Sillä on merkittävä vaikutus paikallisesti opetuksen järjestämiseen, joka tulee ottaa huomioon myös aikatauluja suunnitellessa.

Työryhmän lakiluonnoksessa ehdotetaan, että uudet opetussuunnitelmat otettaisiin käyttöön syksyllä 2028. Olemme erittäin huolissamme sekä valtakunnallisten perusteiden että paikallisten tarkennuksien aikataulusta. Tähän laajaan ja tärkeään tehtävään tulisi varata huomattavasti enemmän aikaa.

Eino Leisimo

Sivistyksen toimialajohtaja

Eino.Leisimo@jyvaskyla.fi